

COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 21.5.2012
COM(2012) 226 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ȘI COMITETUL REGIUNILOR**

**Strategiile naționale de integrare a romilor: o primă etapă în punerea în aplicare a
cadrlui UE**

{SWD(2012) 133 final}

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Strategiile naționale de integrare a romilor: o primă etapă în punerea în aplicare a cadrului UE

1. INTRODUCERE

În ultimii ani, situația romilor¹ a devenit tot mai mult o prioritate politică centrală pentru Europa. Romii – minoritatea cea mai numeroasă din Europa, cu o populație de aproximativ 10-12 milioane de persoane – sunt foarte adesea victime ale rasismului, ale discriminării și ale excluziunii sociale și trăiesc în sărăcie extremă, fără acces la asistență medicală și la locuințe decente. Numeroși romi, femei și copii, sunt victime ale actelor de violență, ale exploatării și ale traficului de ființe umane², inclusiv în cadrul propriilor comunități. Mulți copii romi trăiesc pe străzi, în loc să meargă la școală. Din cauza nivelului redus de educație și a discriminării de pe piața forței de muncă, în rândul romilor se înregistrează rate ridicate de șomaj și de inactivitate sau aceștia ocupă locuri de muncă de calitate inferioară, cu un grad scăzut de calificare și slab plătite. Acest fapt determină o pierdere de potențial, ceea ce îngreunează eforturile de asigurare a creșterii³. Prin urmare, o mai bună integrare a romilor reprezintă atât o obligație morală, cât și un imperativ economic, fapt care, în plus, va necesita o schimbare a mentalității majorității populației, precum și a membrilor comunităților de romi.

Statele membre au responsabilitatea principală și competențele de a schimba situația populațiilor marginalizate și, prin urmare, lor le revine în primul rând sarcina de a acționa în vederea sprijinirii romilor. Pentru a le susține în acest demers, UE a pus la dispoziție o gamă largă de instrumente juridice, de politică și financiare. Cu toate că împrejurările naționale specifice, nevoile și soluțiile necesare variază considerabil în Europa, valorile comune ale liberei circulații și ale drepturilor fundamentale, precum și obiectivele comune de stabilitate politică, prosperitate economică, coeziune socială și solidaritate între statele membre pledează în favoarea unei acțiuni la nivel european în ceea ce privește politicile privind integrarea romilor. În plus, caracterul persistent al provocărilor legate de integrarea deplină în societate a romilor care sunt cetățeni ai UE are un impact direct asupra relațiilor mai ample ale UE cu țările terțe,

¹ Termenul „romi” este utilizat în acest context, precum și de o serie de organizații internaționale și de reprezentanți ai grupurilor romilor din Europa pentru a face trimitere la mai multe grupuri distincte (de exemplu, romi, sinti, *kalé*, țigani, *romanichels*, *boyash*, ascali, egipteni, ieniși, domi, lomi etc.) și include, de asemenea, nomazii, recunoscând totodată caracteristicile specifice și diversitatea modurilor și a condițiilor de viață ale acestor grupuri.

² Evaluarea amenințării pe care o reprezintă criminalitatea organizată, Europol, 2011, p. 26.

³ *Economic costs of Roma exclusion* (Costurile economice ale excluziunii romilor), Banca Mondială, aprilie 2010, http://siteresources.worldbank.org/EXTROMA/Resources/Economic_Costs_Roma_Exclusion_Note_Final.pdf

de exemplu în ceea ce privește cerințele în materie de vize pe care unele dintre acestea le aplică în cazul resortisanților din anumite state membre⁴.

Acesta este motivul pentru care, la 5 aprilie 2011, Comisia Europeană a adoptat un cadru UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020⁵, invitând statele membre să elaboreze strategii naționale de integrare a romilor sau să le revizuiască pe cele existente⁶ pentru a aborda mai eficient provocările legate de incluziunea romilor în vederea îmbunătățirii concrete a situației până la sfârșitul acestui deceniu. Aprobarea cadrului de șefii de stat sau de guvern din UE⁷ a indicat faptul că incluziunea romilor devine o prioritate importantă pentru toate statele membre, în ciuda crizei economice și financiare.

Obiectivul cadrului UE este acela de a sprijini statele membre să aducă schimbări concrete în viața romilor printr-o modificare a modului de abordare a incluziunii acestora. Discriminarea pe criterii de rasă sau origine etnică în domenii ca educația, ocuparea forței de muncă, sănătatea și locuințele, precum și în alte sectoare este deja interzisă de dreptul UE, însă nu este suficient să existe doar dispoziții legislative: statele membre trebuie să elaboreze și să pună în aplicare o abordare integrată și durabilă care să reunească eforturile din diferite domenii, printre care educația, ocuparea forței de muncă, sănătatea și locuințele.

Cadrul UE abordează pentru prima dată incluziunea romilor la nivelul UE și stabilește o legătură clară între aceasta și Strategia Europa 2020⁸. Marginalizarea economică și socială persistentă a romilor are o relevanță directă pentru această strategie. Trei din cele cinci obiective principale ale Strategiei Europa 2020 sunt direct legate de obiectivele cadrului UE pentru incluziunea romilor: lupta împotriva sărăciei și a excluziunii sociale, creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă și reducerea abandonului școlar, simultan cu creșterea gradului de participare la învățământul terțiar. Pentru a înregistra progrese suficiente în vederea îndeplinirii obiectivelor Strategiei Europa 2020 în domeniul ocupării forței de muncă, al incluziunii sociale și al educației, statele membre cu o populație romă mai numeroasă vor trebui să adopte măsuri explicite și rapide în scopul ameliorării situației romilor.

Fondurile UE (în special fondurile structurale) ar putea fi un instrument important pentru îmbunătățirea situației socioeconomice a grupurilor defavorizate, precum romii, însă din cele 26,5 miliarde EUR alocate pentru perioada 2007-2013 în vederea sprijinirii eforturilor statelor membre în domeniul incluziunii sociale, comunitățile rome defavorizate beneficiază de un procent prea redus.

⁴ A se vedea, de exemplu, preocupările exprimate de Canada, ca urmare a creșterii numărului de cereri de azil depuse de către resortisanții anumitor state membre.

⁵ Comunicarea „Un cadru UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020”, COM(2011)173 din 5 aprilie 2011. Avizul Comitetului Economic și Social European privind responsabilizarea în societate și integrarea cetățenilor romi în Europa, CESE 998/2011 din 16 iunie 2011, și Avizul Comitetului Regiunilor intitulat „Un cadru UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020”, CdR 247/2011 din 14 decembrie 2011, sprijină cu fermitate cadrul UE.

⁶ În prezenta comunicare, termenul „strategie” ar trebui înțeles ca incluzând atât seturi integrate de măsuri de politică, cât și strategii.

⁷ Concluziile Consiliului European, EUCO 23/11 din 23 și 24 iunie 2011, în urma Concluziilor Consiliului EPSCO privind un cadru UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020, 10665/11 din 19 mai 2011.

⁸ http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm

Comisia Europeană s-a angajat să evalueze strategiile naționale de integrare a romilor și să prezinte, pe această temă, Parlamentului European și Consiliului un raport, care face obiectul prezentei comunicări. În evaluarea sa, Comisia ia în considerare, de asemenea, gama largă de contribuții primite din partea societății civile și a altor părți interesate, precum și contribuțiile aduse în cadrul reuniunii extraordinare a Platformei europene pentru incluziunea romilor, care a avut loc la Bruxelles, la 22 martie 2012.

Adoptarea strategiilor naționale de integrare a romilor va contribui la producerea unei schimbări reale în viața populației rome. În etapa următoare, eforturile trebuie să se concentreze asupra punerii în aplicare pe baza unor planuri de acțiune care să conțină măsuri specifice, adaptate obiectivelor de incluziune a romilor, însoțite de un calendar clar și de o finanțare corespunzătoare.

2. EVALUAREA STRATEGIILOR NAȚIONALE

Până în martie 2012, toate statele membre au prezentat o strategie națională de integrare a romilor sau un set corespunzător de măsuri de politică în cadrul politicilor lor mai generale de incluziune socială. Unele dintre acestea au ales să își revizuiască strategiile existente luând în considerare cadrul UE, în timp ce altele au elaborat primele lor strategii naționale. Acestea diferă în funcție de dimensiunea populației rome și de provocările cărora trebuie să le facă față statele membre în cauză⁹.

Evaluarea Comisiei se concentrează pe analizarea abordărilor statelor membre în cele patru domenii-cheie ale educației, ocupării forței de muncă, sănătății și locuințelor, precum și pe modul în care acestea răspund cerințelor structurale (cooperarea cu societatea civilă, precum și cu autoritățile regionale și locale, monitorizarea, combaterea discriminării și înființarea unui punct de contact național) și de finanțare. În fiecare secțiune, există un tabel recapitulativ în care sunt menționate statele membre care propun să pună în practică măsuri specifice prevăzute de cadrul UE¹⁰. Statele membre care nu sunt enumerate nu au notificat astfel de măsuri și trebuie să abordeze aceste aspecte specifice, în cazul în care sunt relevante pentru populația romă de pe teritoriul lor.

Pe baza acestei evaluări, în fiecare secțiune sunt formulate mai multe recomandări în materie de politică referitoare la prioritățile pe care statele membre ar trebui să le vizeze în continuare, în funcție de situația națională, pentru a-și îndeplini responsabilitățile care le revin. Aceste recomandări în materie de politică ar trebui să fie integrate în cadrul general de combatere a sărăciei și a excluziunii.

2.1. Cele patru domenii-cheie

(a) Educația

⁹ Malta nu a adoptat o strategie națională de integrare a romilor întrucât pe teritoriul său nu există o populație romă semnificativă.

¹⁰ Tabelele recapitulative privind cele patru domenii de politică se referă în mod sistematic la două aspecte: **obiectivele**, și anume dacă strategiile urmăresc obiectivul general al UE într-un anumit sector prevăzut de cadrul UE și dacă acestea conțin obiective concrete, specifice și cuantificabile, și **măsurile** (atât măsuri cu caracter general, cât și măsuri care îi vizează în mod specific pe romi).

Obiectivul UE este garantarea faptului că toți copiii romi termină cel puțin ciclul primar de învățământ și au acces la o educație de calitate¹¹.

Toate statele membre recunosc importanța educației, iar cele mai multe dintre acestea au stabilit obiective care, în general, depășesc standardul minim de finalizare a ciclului primar de învățământ prevăzut în cadrul UE și acoperă un spectru mai larg de învățământ, de la cel preșcolar¹² până la învățământul secundar și chiar cel terțiar.

În conformitate cu legislațiile naționale, toți copiii de vârstă școlară din UE trebuie să meargă la școală. Cu toate acestea, conform unui studiu efectuat recent de Agenția pentru Drepturi Fundamentale, cel puțin 10 % din copiii romi cu vârste cuprinse între 7 și 15 ani nu mergeau la școală în mai multe state membre¹³. Întrucât acesta reprezintă un prim pas în dobândirea de competențe de bază, statele membre ar trebui să încerce să crească ratele de frecvență a școlii. În special, în vederea creșterii nivelului de absolvire a școlii primare, statele membre ar trebui să sprijine înscrierea în cadrul serviciilor de educație și de îngrijire destinate copiilor de vârstă mică, să îmbunătățească formarea cadrelor didactice și a mediatorilor, precum și să consolideze incluziunea elevilor romi în sistemul general de învățământ.

În timp ce în mai multe state membre sunt prevăzute măsuri care vizează reducerea abandonului școlar în învățământul secundar, unele state membre iau în calcul creșterea gradului de participare a studenților romi la învățământul terțiar.

Măsuri pentru creșterea nivelului de educație al copiilor

Măsuri prevăzute de cadrul UE	Statele membre care le-au adoptat¹⁴
Aderarea la obiectivul general	BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, ES, IT, CY, LV, LT, LU, HU, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, UK
Obiective concrete pentru reducerea decalajului educațional	BE, BG, CZ, EL, ES, IT, CY, LU, HU, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, UK
Extinderea accesului la servicii de educație și de îngrijire de calitate destinate copiilor de	CZ, EL, ES, IT, CY, LV, HU, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI

¹¹ Obiectivele UE de integrare a romilor au fost stabilite în Comunicarea intitulată „Un cadru UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020”, COM(2011)173 din 5 aprilie 2011.

¹² *Preventing Social Exclusion through the Europe 2020 strategy - Early Childhood Development and the Inclusion of Roma Families* (Prevenirea excluziunii sociale prin intermediul Strategiei Europa 2020 - dezvoltarea copiilor de vârstă mică și incluziunea familiilor de romi) – raport oficial al Platformei europene pentru incluziunea romilor, publicat în 2011, sub egida președinției belgiene, elaborat de UNICEF și de Observatorul Social European, în colaborare cu Serviciul federal belgian de planificare pentru integrare socială; <http://www.ecdgroup.com/pdfs/Preventing-Social-Exclusion.pdf>.

¹³ Potrivit studiului, cel puțin 10 % din copiii romi cu vârste cuprinse între 7 și 15 ani din Grecia, România, Bulgaria, Italia și Franța nu mergeau la școală din mai multe motive: erau încă în sistemul preșcolar, nu urmau deocamdată o formă de învățământ, au ratat anul școlar, au întrerupt școala complet sau lucrau deja. Procentul acestora este cel mai ridicat în Grecia, unde peste 35 % din copii romi nu merg la școală [*The situation of Roma in 11 EU Member States; Survey results at a glance* (Situția romilor în 11 state membre ale UE: rezultatele sondajului pe scurt), Agenția pentru Drepturi Fundamentale, Banca Mondială, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, 2012].

¹⁴ Sunt incluse statele membre ale căror strategii se referă la tipul de măsuri enumerate în tabel.

vârstă mică	
Măsuri care garantează absolvirea de către copiii romi cel puțin a ciclului primar de învățământ	BE, BG, DE, EE, IE, EL, ES, FR, IT, LV, LU, HU, NL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK
Reducerea abandonului școlar în învățământul secundar	BG, CZ, IE, EL, ES, FR, IT, HU, AT, PL, PT, RO, SK, FI, UK
Creșterea școlarizării terțiare	CZ, ES, IT, HU, PT, FI
Măsuri care vizează prevenirea segregării	CZ, EL, ES, HU, PL, RO, SK
Măsuri de sprijin	BE, CZ, EE, IE, ES, IT, CY, LV, LT, HU, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK

Mai multe state membre oferă măsuri de sprijin suplimentare, cum ar fi programe de predare și de învățare în limba romani, programe de sprijin pentru învățare, de exemplu, activități de învățare după orele de școală sau clase de recuperare, programe de educație parentală, inclusiv servicii de mediere, și creșterea gradului de informare cu privire la importanța educației.

Exemple de acțiuni care promovează incluziunea romilor în domeniul educației

Prin implicarea asistenților și mediatorilor romi, **Slovenia** dorește să includă copiii romi cât mai devreme posibil în procesul educațional (învățământul preșcolar). Asigurând o calitate sporită a formării specialiștilor din domeniul educației și mai multe rețele de sprijin pentru învățare, rata de absolvire de către copiii romi a învățământului general se va îmbunătăți în mod semnificativ (în Ljubljana, rata medie de absolvire este de 54,3 % în învățământul secundar, față de 18,7 % în cazul romilor). În plus, se acordă atenție promovării culturii și patrimoniului romilor.

Spania instituie noi programe de mediere pentru a contribui la reducerea abandonului școlar timpuriu și a absenteismului (în învățământul primar, obiectivul este reducerea nivelului actual de 22,5 %, la 15 % până în 2015 și la 10 % până în 2020).

Modelul Kauhajoki din **Finlanda** se bazează pe activitatea a trei instructori de origine romă. Un profesor din învățământul preșcolar oferă sprijin copiilor și familiilor care participă la serviciul de educație destinat copiilor de vârstă mică; un asistent pentru nevoi speciale oferă sprijin elevilor de școală generală și un responsabil de gestionarea dosarelor individuale ajută tinerii să își continue studiile și să își găsească un loc de muncă.

În plus, într-un număr mare de documente se menționează integrarea culturii și istoriei romilor în cadrul programelor școlare generale. În general, majoritatea strategiilor subliniază necesitatea unei mai bune înțelegeri a culturii pentru a combate stereotipurile.

În cadrul unei abordări integrate, ca prioritate în domeniul educației, statele membre ar trebui:

- să elimine segregarea școlară și utilizarea abuzivă a educației pentru elevii cu nevoi speciale;
- să pună în aplicare pe deplin școlarizarea obligatorie și să promoveze formarea vocațională;
- să crească numărul copiilor de vârstă mică înscriși în cadrul serviciilor de educație și de îngrijire destinate acestora;
- să îmbunătățească formarea cadrelor didactice și medierea școlară;

- să crească gradul de informare a părinților cu privire la importanța educației.

(b) *Ocuparea forței de muncă*

Obiectivul UE este reducerea decalajului dintre romi și restul populației în ceea ce privește ocuparea forței de muncă¹⁵.

Toate statele membre recunosc necesitatea reducerii decalajului dintre romi și restul populației în ceea ce privește ocuparea forței de muncă. În acest scop, trebuie încurajată o abordare integrată în toate statele membre, în special în cele cu o populație romă mai numeroasă sau în cele în care acest decalaj este mai semnificativ. În plus, romii ar trebui, de asemenea, să facă obiectul politicilor de incluziune activă¹⁶. Mai mult, pentru a obține rezultate concrete, statele membre trebuie să își fixeze obiective cuantificabile, susținute de date de referință clare, astfel încât progresele să poată fi monitorizate.

În special în statele membre cu un procent mai ridicat de romi, această populație locuiește în mare parte în zonele rurale. Strategia statelor membre respective ar trebui să ia în considerare această distribuție geografică, prin identificarea activităților corespunzătoare (atât în sectoarele agricole, cât și în cele neagricole) la care romii pot participa, garantând astfel oportunități reale de angajare a acestora.

Măsuri pentru creșterea ratei de participare la piața muncii

Măsuri prevăzute de cadrul UE	Statele membre care le-au adoptat
Aderarea la obiectivul general	Toate statele membre
Obiective concrete pentru reducerea decalajului în ceea ce privește ocuparea forței de muncă	BG, CZ, EL, ES, FR, HU, PL, PT, RO, SI, SK, FI
Măsuri generale, în temeiul principiului tratamentului egal, în vederea reducerii decalajului în ceea ce privește ocuparea forței	DK, DE, EE, IE, FR, CY, LV, LU, NL, AT, PL, SE

¹⁵ În majoritatea statelor membre, numărul romilor care se declară șomeri a fost cel puțin dublu față de numărul persoanelor care nu sunt de etnie romă. În Italia, Republica Cehă și Slovacia s-au declarat șomeri de până la 4 ori sau chiar de 5 ori mai mulți romi comparativ cu cei care nu sunt de origine romă [*The situation of Roma in 11 EU Member States; Survey results at a glance* (Situația romilor în 11 state membre ale UE: rezultatele sondajului pe scurt), Agenția pentru Drepturi Fundamentale, Banca Mondială, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, 2012].

¹⁶ Recomandarea 2008/867/CE a Comisiei privind incluziunea activă a persoanelor excluse de pe piața muncii (JO L 307, 18.11.2008, p. 11).

de muncă	
Măsuri suplimentare sau specifice care îi vizează pe romi ¹⁷	BG, CZ, IE, ES, HU, AT, PT, RO, SI, SK, FI, SE
Acces la microcredite	IE, EL, ES, FR, IT, HU, PT, RO, SK, FI
Funcționari în sectorul public	IE
Servicii personalizate	IE, IT, HU, PT, RO, FI, SE
Abordare integrată	BG, CZ, ES, HU, SI, SK, FI, UK

Numai unele state membre au adoptat măsurile propuse în cadrul UE, cum ar fi asigurarea accesului la microcredite, angajarea în sectorul public a unor funcționari calificați și furnizarea de servicii personalizate și de mediere. Mai multe state membre iau în considerare adoptarea altor măsuri specifice menite să asigure romilor un acces nediscriminatoriu la piața forței de muncă, inclusiv, de exemplu, formare vocațională și formare la locul de muncă, sau facilitarea accesului la serviciile de îngrijire a copiilor. De asemenea, mai multe state membre intenționează să adopte și alte măsuri în afara celor propuse în cadrul UE.

Exemple de acțiuni care promovează incluziunea romilor în domeniul ocupării forței de muncă

Spania vizează creșterea ratei de ocupare a forței de muncă în rândul populației rome de la 44 % (în 2011) la 50 % în 2015 și 60 % în 2020, fixând un obiectiv specific în ceea ce privește rata de ocupare a femeilor rome. Programele vor promova competențele necesare și, simultan, vor facilita accesul la programele obișnuite de formare în vederea obținerii unui loc de muncă.

Austria promovează accesul tinerilor romi din comunitățile austriece și de imigranți pe piața forței de muncă prin consolidarea proiectului Thara, în cadrul căruia se prestează muncă în folosul comunității, precum și activități de îndrumare și formare profesională. Proiectul Thara anterior (2011-2012) s-a axat pe accesul cetățenilor și imigranților romi la locuri de muncă, acordând asistență unui număr de 107 romi și 56 de participanți din sectorul administrației publice și din rândul societății civile. Pe baza constatărilor sale, actualul proiect vizează, cu mai multă precizie, integrarea pe piața forței de muncă, inclusiv sprijinul acordat activităților independente.

Bulgaria are ca obiectiv ca, până în 2015, numărul romilor care au un loc de muncă să crească, în primul rând cu ajutorul FSE, prin organizarea unor cursuri de formare pentru peste 28 000 de romi, șomeri și persoane active, pentru a spori capacitatea de inserție profesională și nivelul de calificare a acestora, precum și prin formarea a 1 500 de persoane în domeniul managementului și al antreprenoriatului.

Creșterea ratei de participare a romilor pe piața forței de muncă din statele membre cu populații numeroase de romi va aduce beneficii economice evidente, în special în momente dificile din punct de vedere economic.

În cadrul unei abordări integrate, ca prioritate în domeniul ocupării forței de muncă, statele membre ar trebui:

- să furnizeze asistență pentru căutarea unui loc de muncă, precum și servicii de ocupare a forței de muncă, ambele având un caracter adaptat;

¹⁷

Obiectivul măsurilor specifice este să asigure romilor un acces nediscriminatoriu la piața forței de muncă, inclusiv, de exemplu, formare vocațională și formare la locul de muncă, servicii de mediere, facilitarea accesului la serviciile de îngrijire a copiilor etc.

- să susțină programele tranzitorii de muncă în folosul comunității, însoțite de acțiuni în domeniul educației, precum și întreprinderile sociale care angajează romi sau care le oferă acestora servicii specifice;
- să susțină prima experiență profesională și formarea la locul de muncă;
- să elimine obstacolele, inclusiv discriminarea, în ceea ce privește (re)inserția pe piața forței de muncă, în special în cazul femeilor;
- să sprijine mai intens activitățile independente și spiritul antreprenorial.

(c) *Asistența medicală*

Obiectivul UE este reducerea decalajului dintre romi și restul populației în ceea ce privește starea de sănătate.

Deși accesul la asistența medicală are un caracter universal în toate statele membre, în realitate, nu toți romii pot să utilizeze aceste servicii în aceeași măsură ca restul populației. Majoritatea statelor membre vizează îmbunătățirea accesului romilor la asistență medicală prin activități de informare și alte metode. Pentru a reduce inegalitățile din domeniul sănătății între romi și restul populației, unele state membre au inclus măsuri care implică o serie de acțiuni preventive cu obiective care le depășesc pe cele menționate în cadrul UE. Cu toate acestea, numai câteva state membre au definit o abordare cuprinzătoare pentru a îmbunătăți sănătatea romilor.

Mai multe state membre au instituit deja programe în cadrul cărora romi calificați participă ca mediatori pentru îmbunătățirea accesului la asistență medicală sau au în vedere punerea în practică a unor astfel de programe. Aceste inițiative sunt oportune. Pentru a avea un impact semnificativ asupra decalajului dintre romi și restul populației în ceea ce privește sănătatea, astfel de măsuri ar trebui să fie totuși completate de alte acțiuni.

Necesitatea aplicării unei abordări sistematice și integrate în domeniul sănătății a fost identificată drept una din principalele provocări. În acest scop, se impune o coordonare între sectorul asistenței medicale și alte sectoare, în special educația, locuințele, ocuparea forței de muncă și combaterea discriminării.

Măsuri pentru îmbunătățirea asistenței medicale

Măsuri prevăzute de cadrul UE	Statele membre care le-au adoptat
Aderarea la obiectivul general	BG, CZ, IE,, EL, ES, FR, IT, HU, RO, SI, SK, SE
Obiective concrete pentru reducerea decalajului în ceea ce privește sănătatea	BG, CZ, IE, EL, ES, FR, IT, HU, RO, SI, SK
Măsuri generale, care se bazează pe structurile existente în vederea reducerii decalajului în ceea ce privește sănătatea	DK, DE, EE, FR, CY, LV, LU, NL, AT, PL, PT, SE
Acces la asistență medicală de calitate, în special pentru copii și femei	EE, EL, ES, FR, IT, HU, PL, SK, SE

Măsuri suplimentare ¹⁸	BE, BG, CZ, EE, ES, HU, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK
-----------------------------------	--

Mai multe state membre subliniază necesitatea de a viza cu prioritate sănătatea copiilor și a femeilor¹⁹. Unele state membre menționează importanța formării personalului medico-sanitar pentru a lucra cu persoane care provin din diverse medii socioculturale.

Exemple de acțiuni care promovează incluziunea romilor în domeniul asistenței medicale

Ungaria are drept obiectiv formarea a 2 000 de femei rome cu ajutorul Fondului social european și facilitarea dobândirii de experiență practică în domeniul serviciilor sociale și al serviciilor de asistență socială și protecția copilului, precum și ca lucrători sociali care acordă sprijin familial, ca promotori ai comunității, consilieri de orientare profesională și mediatori în materie de sănătate.

Irlanda a pus la dispoziție o gamă largă de servicii medicale destinate nomazilor, cum ar fi unitățile sanitare pentru nomazi și proiectele de asistență medicală primară (la care participă mediatori în materie de sănătate și asistenți medicali din sectorul sănătății publice pentru nomazi). Din 1994, unele femei nomade au urmat cursuri de formare pentru a deveni mediatori ai comunității în materie de sănătate pentru dezvoltarea asistenței medicale primare pe baza valorilor comunităților de nomazi.

În **România**, pentru a îmbunătăți accesul romilor la serviciile de sănătate publică, guvernul a angajat, până în 2011, aproximativ 450 de mediatori în materie de sănătate. Rolul acestora este de a facilita dialogul dintre romi, pe de o parte, și instituțiile medicale și personalul acestora, pe de altă parte. Ei sprijină în mod activ romii în ceea ce privește demersurile de obținere a documentelor de identitate, de încheiere a unei asigurări de sănătate, de înscriere la un medic de familie și informează mamele cu privire la diferite aspecte legate de sănătate. Deoarece acesta a reprezentat un exemplu de practică pozitivă, unul dintre obiectivele de incluziune a romilor este acela de a spori numărul mediatorilor în materie de sănătate cu 25 % până în 2020.

Aceste angajamente trebuie totuși susținute prin termene clare de punere în aplicare și prin stabilirea unor obiective măsurabile, astfel încât progresele să poată fi urmărite. În plus, multe state membre trebuie să definească mai clar mijloacele financiare alocate în vederea reducerii inegalităților în materie de sănătate.

În cadrul unei abordări integrate, ca prioritate în domeniul asistenței medicale, statele membre ar trebui:

- să extindă acoperirea asigurării medicale și a securității sociale de bază, precum și a serviciilor aferente acestora (și prin abordarea chestiunii privind înregistrarea la autoritățile locale);
- să îmbunătățească accesul romilor, precum și al altor grupuri vulnerabile, la servicii de bază, de urgență și specializate;
- să lanseze campanii de creștere a gradului de informare cu privire la controalele medicale periodice, îngrijirea pre- și postnatală, planificarea familială și imunizarea;
- să garanteze faptul că romii, în special femeile și copiii, beneficiază de

¹⁸ Aceste măsuri vizează îngrijirea preventivă, cum ar fi îmbunătățirea ratei de vaccinare și campaniile privind un stil de viață sănătos în rândul romilor, dar și sănătatea reproducerii (de exemplu, prevenirea sarcinilor la femeile tinere). Mai multe state membre menționează, de asemenea, măsuri de prevenire în rândul personalului medico-sanitar a comportamentului discriminatoriu.

¹⁹ Se acordă prioritate sănătății reproductive și îngrijirii preventive, inclusiv îmbunătățirii imunizării.

- **măsuri sanitare preventive;**
- **să amelioreze condițiile de viață, punând accentul pe așezările segregate.**

(d) *Locuințele și serviciile esențiale*

Obiectivul UE este reducerea decalajului dintre romi și restul populației în ceea ce privește accesul la locuințe și la utilitățile publice.

Cu toate că toate statele membre recunosc necesitatea îmbunătățirii condițiilor de locuit ale multor romi, puține sunt cele care propun măsuri concrete ca parte a unei abordări integrate pentru a rezolva situația. Măsurile izolate care nu fac parte dintr-un demers cuprinzător în materie de locuințe, care să includă și alte măsuri de însoțire în domeniile educației, ocupării forței de muncă și asistenței medicale, nu pot genera rezultate durabile. Prin urmare, statele membre sunt încurajate să ia în considerare extinderea sferei intervențiilor lor în domeniul locuințelor, al planificării urbane și al dezvoltării rurale și să le includă în astfel de planuri cuprinzătoare. Unele state membre, în special cele cu o populație romă relativ redusă, soluționează problemele locative ale romilor în cadrul structurilor existente. Mai multe state membre iau măsuri în domeniul accesului la locuințe, inclusiv la locuințe sociale.

Măsuri pentru îmbunătățirea situației în domeniul locuințelor

Măsuri prevăzute de cadrul UE	Statele membre care le-au adoptat
Aderarea la obiectivul general	Toate statele membre (cu excepția LT)
Obiective concrete pentru reducerea decalajului în ceea ce privește accesul la locuințe și la utilitățile publice	Toate statele membre (cu excepția LT)
Măsuri generale care se bazează pe structurile existente	DK, DE, EE, LV, LU, NL, AT, SE
Accesul la locuințe, inclusiv la locuințe sociale	BG, CZ, DK, DE, IE, ES, IT, CY, HU, AT, PT, SI, SK, SE,
Măsuri care vizează necesitățile populației nedisentare	BE, IE, FR, AT, UK
Abordare integrată	CZ, ES, FR, HU, PT, RO, FI,

Numai câteva state membre intenționează să adopte măsuri specifice care promovează accesul nediscriminatoriu la locuințe. Majoritatea statelor membre în care există nomazi prevăd măsuri care vizează în mod specific populațiile nedisentare. Implicarea autorităților regionale și locale, precum și cea a comunităților locale ale romilor și a celorlalte comunități este esențială pentru ca statele membre să găsească soluții durabile.

Exemple de acțiuni care promovează incluziunea romilor în domeniul locuințelor

În **Regatul Unit**, autoritățile regionale din Țara Galilor au instituit măsuri specifice în scopul de a îmbunătăți cazarea și accesul la servicii pentru romi și nomazi. Fondurile puse la dispoziția autorităților locale de către guvernul din Țara Galilor pentru a permite renovarea și crearea de noi

spații amenajate au crescut de la 75 % la 100 %.

În **Ungaria**, pentru promovarea incluziunii sociale a persoanelor care trăiesc în medii segregate, cu ajutorul resurselor FSE și ale FEDER se vor pune în aplicare programe integrate care vizează îmbunătățirea condițiilor sociale, precum și a celor legate de comunitate, educație, asistență medicală, ocuparea forței de muncă și locuințe. Pe lângă înființarea unor centre comunitare pentru a le oferi locuitorilor servicii de igienă și de altă natură, vor fi vizate și necesitățile în materie de locuințe ale acestora, inclusiv cele legate de locuințe sociale.

În **Franța**, mai multe autorități locale au înființat „sate de inserție” pentru a răspunde nevoilor persoanelor defavorizate, inclusiv celor ale romilor, care trăiesc în așezări ilegale. Astfel de proiecte vor fi adoptate și de alte autorități locale, cu sprijinul Fondului european de dezvoltare regională.

Având în vedere importanța activităților la nivel local pentru problemele legate de locuințe, statele membre sunt invitate să promoveze acțiuni de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunității și investiții teritoriale integrate finanțate din Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune²⁰.

În cadrul unei abordări integrate, ca prioritate în domeniul locuințelor, statele membre ar trebui:

- să promoveze desegregarea;
- să faciliteze abordările locale integrate în materie de locuințe, acordând o atenție specială infrastructurilor de utilități publice și servicii sociale;
- să îmbunătățească, după caz, disponibilitatea, accesibilitatea financiară și calitatea locuințelor sociale și a spațiilor amenajate care oferă servicii la prețuri convenabile, ca parte a unei abordări integrate.

2.2. Evaluarea cerințelor structurale

Cadrul UE invită statele membre să urmărească o abordare punctuală, în conformitate cu principiile comune de bază pentru incluziunea romilor și să asigure coerența strategiilor naționale de integrare a romilor cu programele naționale de reformă prevăzute în cadrul Strategiei Europa 2020.

(a) Mobilizarea autorităților regionale/locale și a societății civile

Cadrul UE a subliniat necesitatea unui dialog permanent cu autoritățile regionale și locale, precum și cu societatea civilă romă în ceea ce privește elaborarea, punerea în aplicare și monitorizarea strategiilor naționale.

În timp ce majoritatea statelor membre evidențiază proiectele locale sau inițiativele adoptate de autoritățile locale sau regionale pentru a promova incluziunea romilor, numai câteva prevăd în mod explicit mobilizarea acestor autorități în ceea ce privește punerea în aplicare și monitorizarea strategiilor. În plus, există puține mențiuni privind implicarea sau consultarea acestor actori publici locali în procesul de elaborare a strategiilor. În foarte puține cazuri, deși statele membre nu specifică

²⁰

Elements for a Common Strategic Framework 2014-2020 (Elemente pentru un cadru strategic comun în perioada 2014-2020), Document de lucru al serviciilor Comisiei (2012) 61 final, 14 martie 2012.

măsurile clare la nivel național, sunt puse în aplicare programe concrete la nivel regional și local.

În ceea ce privește societatea civilă, deși mai multe state membre au realizat consultări ample cu reprezentanții romilor și cu organizațiile societății civile în vederea elaborării documentelor lor de politică în materie, contribuțiile primite din partea acestora nu par să fi fost întotdeauna luate în considerare.

Mobilizarea autorităților regionale și locale, precum și a societății civile

Măsurile prevăzute de cadrul UE	Statele membre care le-au adoptat
Consultarea autorităților locale și regionale sau a reprezentanților romilor/ai societății civile la elaborarea strategiei	BE, BG, DK, DE, EE, IE, ES, FR, IT, LV, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK
Implicarea preconizată a autorităților regionale și locale în punerea în aplicare	BE, BG, CZ, DE, IE, EL, ES, FR, CY, LV, LT, AT, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK
Implicarea preconizată a reprezentanților romilor/ai societății civile în punerea în aplicare	BE, BG, DE, IE, EL, ES, FR, LV, HU, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK

Cu toate acestea, majoritatea statelor membre nu au reușit să explice modul în care înțeleg cooperarea cu autoritățile regionale și locale, pe de o parte, și cu societatea civilă și comunitățile de romi, pe de altă parte, în ceea ce privește punerea în aplicare și monitorizarea politicilor lor. Statele membre trebuie să depună mai multe eforturi pentru a implica într-un mod semnificativ atât autoritățile regionale și locale, cât și societatea civilă în toate etapele strategiilor naționale.

În cadrul unei abordări integrate, statele membre ar trebui, cu prioritate:

- să implice în mod activ autoritățile regionale și locale, conform competențelor specifice ale acestora, în revizuirea, punerea în aplicare și monitorizarea strategiilor;
- să implice societatea civilă, inclusiv organizațiile romilor, în punerea în aplicare și monitorizarea strategiilor;
- să asigure coordonarea între diferitele niveluri de guvernare implicate în punerea în aplicare a strategiilor;
- să integreze incluziunea romilor în cadrul agendei regionale și locale;
- să recurgă la Fondul social european pentru a consolida capacitatea organizațiilor romilor.

(b) *Un sistem eficient de monitorizare și evaluare a punerii în aplicare a politicilor*

Cadrul UE invită statele membre să includă în strategiile lor metode eficiente de monitorizare pentru a evalua impactul acțiunilor de incluziune a romilor, precum și un mecanism de revizuire în vederea adaptării strategiilor.

Mai multe state membre recunosc necesitatea unui sistem strict de monitorizare și unele dintre acestea depun eforturi pentru a institui sau, cel puțin, intenționează să elaboreze un astfel de sistem. Unele state membre au testat cu succes o abordare

teritorială de monitorizare a evoluției situației, în special în zonele în care sărăcia este mai acută. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi substanțiale pentru a răspunde așteptărilor stabilite de cadrul UE și pentru a asigura, după caz, o raportare adecvată privind incluziunea socioeconomică a romilor în cadrul procesului aferent Strategiei Europa 2020.

Monitorizarea și punerea în aplicare

Măsuri prevăzute de cadrul UE	Statele membre care le-au adoptat
Monitorizare strictă pentru evaluarea impactului	IE, LV, PT, SK
Mecanism de revizuire pentru adaptarea strategiei	BG, IE, EL, ES, LV, SK, FI, SE

În cadrul unei abordări integrate, statele membre ar trebui:

- să elaboreze sisteme de monitorizare fiabile sau să le utilizeze pe cele existente prin stabilirea unei situații de referință, a unor indicatori adecvați și a unor obiective măsurabile, în colaborare, atunci când este posibil, cu birourile naționale de statistică;
- să se asigure că fiecare program prevede dispoziții de evaluare a relevanței, eficacității, eficienței și efectelor sale.

(c) Combaterea discriminării și protecția drepturilor fundamentale

Cadrul UE invită statele membre să se asigure că romii nu fac obiectul discriminării și că sunt tratați ca oricare altă persoană, beneficiind de acces egal la toate drepturile fundamentale, astfel cum sunt consacrate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

În strategiile lor, toate statele membre au acordat atenție promovării luptei împotriva discriminării și protecției drepturilor fundamentale. În majoritatea strategiilor, există o secțiune sau un capitol separat despre creșterea gradului de informare cu privire la drepturile fundamentale și combaterea discriminării sau încălcarea drepturilor omului (inclusiv combaterea traficului de persoane).

Măsuri pentru promovarea drepturilor omului și combaterea discriminării

Măsuri prevăzute de cadrul UE	Statele membre care le-au adoptat
Eforturi în domeniul drepturilor omului și al luptei împotriva discriminării	BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, ES, FR, IT, CY, LV, LT, LU, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI, SK, FI, SE, UK

Rezolvarea problemei neînregistrării romilor în registrele naționale ale populației și a lipsei documentelor de identitate, după caz, constituie o condiție prealabilă absolută pentru asigurarea accesului egal la serviciile publice. Statele membre în care există această problemă ar trebui să o soluționeze urgent și în mod adecvat.

Intensificarea luptei împotriva discriminării și rasismului, inclusiv a acelor forme care afectează populația romă, trebuie să se înscrie într-o abordare eficientă în fiecare stat membru. Acest demers ar trebui să se bazeze pe respectarea deplină, de către toți, a dreptului UE²¹ și a legislațiilor naționale și pe creșterea gradului de informare cu privire la interesul pe care integrarea romilor îl reprezintă pentru societate. Crearea unor oportunități în materie de întâlniri interculturale poate sprijini o astfel de informare și poate facilita destigmatizarea.

Accesul copiilor romi, un grup deosebit de vulnerabil, la drepturile fundamentale este doar rareori abordat în afara domeniilor educației și sănătății. Mai multe strategii acordă o atenție specială situației femeilor rom, deși sunt necesare eforturi suplimentare pentru ca acestea să își poată exercita drepturile.

Un număr semnificativ de romi care trăiesc în statele membre sunt resortisanți ai țărilor terțe aflați în situație de ședere legală și se confruntă cu aceleași provocări ca migranții din afara UE. Aceștia nu ar trebui să fie discriminați, ci să beneficieze de aceleași drepturi care sunt acordate migranților din țările terțe.

În cadrul unei abordări integrate, statele membre ar trebui, cu prioritate:

- să se asigure că toți romii sunt înregistrați la autoritățile competente;
- să intensifice lupta împotriva rasismului și discriminării, inclusiv împotriva discriminării multiple;
- să contribuie la înțelegerea de către public a beneficiilor reciproce generate de incluziunea romilor;
- să combată mai eficient munca copiilor și traficul de persoane, inclusiv prin cooperare internațională.

(d) Puncte de contact naționale

Cadrul UE a solicitat statelor membre să desemneze un punct de contact național pentru strategia națională de integrare a romilor, care să răspundă de coordonarea elaborării și punerii în aplicare a strategiei. Toate statele membre s-au conformat acestei solicitări și dispun în prezent de puncte de contact naționale, cele mai multe dintre acestea fiind la nivel înalt²². Identificarea clară a autorităților de coordonare din toate cele 27 de state membre reprezintă o îmbunătățire, comparativ cu situația din trecut și este un indicator clar al voinței politice de a răspunde provocărilor legate de integrarea romilor²³. În același timp, trebuie să se asigure o cooperare strânsă între punctele de contact naționale și autoritățile responsabile de finanțare și punere în aplicare.

Puncte de contact naționale

²¹ Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (JO L 180, 19.7.2000); Decizia-cadru 2008/913/JAI din 28 noiembrie 2008 privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal (JO L 328, 6.12.2008.).

²² A se vedea punctele de contact naționale la adresa: http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma/national-strategies/index_en.htm.

²³ În Grecia, desemnarea punctului de contact național este prevăzută pentru a doua jumătate a anului 2012.

Măsuri prevăzute de cadrul UE	Statele membre care le-au adoptat
Desemnarea unui punct de contact național	Toate statele membre

Ar trebui să se adopte toate măsurile necesare, astfel încât punctul de contact național să poată coordona eficient politicile de incluziune a romilor.

2.3. Evaluarea finanțării măsurilor

Cadrul UE a solicitat statelor membre să aloce măsurilor privind incluziunea romilor fonduri suficiente de la bugetele naționale, pe care să le completeze, după caz, cu finanțare internațională și din partea UE. Evaluarea strategiilor naționale arată că majoritatea statelor membre nu au reușit să aloce resurse bugetare suficiente pentru incluziunea romilor. Doar câteva state membre au identificat resurse bugetare și sume concrete pentru măsurile de politică în domeniul incluziunii romilor.

Pentru a asigura punerea în aplicare a politicilor de incluziune a romilor, o serie de state membre intenționează să se bazeze, în principal, pe finanțare acordată de UE, în special din partea Fondului social european și a Fondului european de dezvoltare regională. Deși domeniul de aplicare a politicii de dezvoltare rurală permite acordarea de sprijin pentru grupurile vulnerabile, precum românii, în cele mai multe strategii nu există nicio trimitere la Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR). Alocațiile bugetare pentru strategiile naționale de integrare a romilor ar trebui să urmeze o abordare teritorială prin vizarea nevoilor specifice ale zonelor geografice celor mai afectate de sărăcie sau ale grupurilor-țintă celor mai expuse riscului de discriminare sau de excluziune, acordând o atenție deosebită comunităților marginalizate, precum cea a romilor²⁴.

Alocarea fondurilor

Măsuri prevăzute de cadrul UE	Statele membre care le-au adoptat
Nicio mențiune privind finanțarea	IE, FR, CY, LU, NL, AT, FI, UK
Nicio alocare bugetară	BE, DK, DE, EE, ES
Menționarea alocării de fonduri din bugetele naționale	BG, EL, LV, LT, HU, PL, RO, SI, SK, SE
Menționarea alocării de fonduri internaționale/de fonduri UE	CZ, EL, LV, LT, HU, PL, PT, RO, SI, SK

²⁴

Comisia Europeană colaborează cu Banca Mondială pentru a elabora o metodologie de cartografiere, precum și hărți ale sărăciei și ale excluziunii pentru majoritatea statelor membre care au aderat la UE în 2004 sau ulterior. În anul 2011, Observatorul în rețea al amenajării teritoriului european a solicitat propuneri care să vizeze realizarea de hărți ale sărăciei și ale excluziunii pentru o serie de state membre care au aderat la UE înainte de 2004. La sfârșitul anului 2011, Comisia Europeană a propus ca în viitoarea perioadă de programare, statele membre să prezinte contribuția contractelor lor de parteneriat și ale programelor operaționale la combaterea sărăciei prin concentrarea eforturilor lor asupra anumitor zone geografice sau grupuri-țintă.

Statele membre ar trebui să intensifice și să eficientizeze utilizarea fondurilor UE destinate incluziunii romilor, ca parte a eforturilor lor de a îmbunătăți rata de absorbție.

Pentru a garanta punerea în aplicare în mod durabil a strategiilor lor de incluziune a romilor, statele membre ar trebui să dea dovadă de un angajament ferm în ceea ce privește asigurarea finanțării acestora până în 2020, demonstrând astfel voința lor politică de a combate excluziunea romilor.

3. PROVOCĂRILE CU CARE SE CONFRUNTĂ ȚĂRILE IMPLICATE ÎN PROCESUL DE ADERARE

Cadrul UE subliniază că obiectivele Uniunii privind integrarea romilor se aplică în egală măsură și țărilor implicate în procesul de aderare. Strategiile naționale de integrare a romilor, elaborate de țările respective, trebuie să fie revizuite în conformitate cu aceste obiective și să reflecte abordarea cuprinzătoare prevăzută de cadrul UE. Aceste cerințe sunt evidențiate în Comunicarea Comisiei intitulată „Strategia de extindere și principalele provocări 2011-2012”²⁵.

În rapoartele sale anuale privind progresele înregistrate, Comisia urmărește îndeaproape evoluțiile din acest domeniu. Pe lângă accentul pus pe cele patru domenii-cheie prevăzute în cadrul UE, țările din Balcanii de Vest și Turcia trebuie să acorde o atenție specială facilitării accesului la documentele personale și înregistrării la autoritățile locale²⁶. Autoritățile naționale din țările implicate în procesul de aderare trebuie să își mențină angajamentul față de adoptarea unor măsuri concrete în toate domeniile conexe²⁷.

În țările candidate, sunt deja finanțate mai multe măsuri în cadrul componentei „Dezvoltarea resurselor umane” a Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA). În cadrul programelor lor operaționale, țările beneficiare au o secțiune dedicată grupurilor vulnerabile și romilor, în cadrul căreia se promovează incluziunea socială, inclusiv cursuri de formare, orientare profesională și activități care vizează îmbunătățirea participării la piața forței de muncă.

Pentru a sprijini și mai mult țările implicate în procesul de aderare în ceea ce privește eforturile lor de promovare a incluziunii romilor, Comisia a adoptat măsuri pentru a îmbunătăți utilizarea IPA în vederea abordării incluziunii romilor la nivel național și regional într-un mod mai strategic și orientat spre rezultate²⁸.

²⁵ COM (2011) 666.

²⁶ Declarația de la Zagreb din 27 octombrie 2011, aprobată în cadrul Conferinței privind furnizarea și înregistrarea actelor de stare civilă în Europa de Sud-Est.

²⁷ Acest angajament include: elaborarea sau revizuirea planurilor și a programelor de acțiune generale și specifice relevante în cele patru domenii-cheie, facilitarea accesului la documentele personale și a înregistrării; promovarea serviciului de educație destinat copiilor de vârstă mică și reducerea abandonului școlar timpuriu în rândul romilor; stimularea angajării romilor în sectorul public și privat; prevenirea discriminării în domeniul asistenței sociale și medicale, precum și îmbunătățirea condițiilor de locuit ale romilor, în special ale celor care locuiesc în așezări informale.

²⁸ Punerea în aplicare este monitorizată prin intermediul mecanismului din cadrul procesului de stabilizare și de asociere (ASA) și prin intermediul rapoartelor anuale privind progresele înregistrate; concluziile operaționale vor fi analizate în 2012, în cadrul reuniunilor Comitetului ASA.

O mai bună integrare a romilor reprezintă o chestiune de justiție socială și de asigurare a unei societăți mai favorabile incluziunii în țările implicate în procesul de aderare. Aceasta se înscrie în valorile comune ale UE pe care țările implicate în procesul de aderare sunt încurajate să le adopte, ca parte a acestui demers de integrare. Cu toate acestea, condițiile precare în care trăiesc în prezent romii din țările implicate în procesul de aderare i-au determinat pe tot mai mulți dintre aceștia să migreze în statele membre ale UE, cu titlu temporar, în cadrul regimului de liberalizare a vizelor, și chiar să solicite azil²⁹. Acest fapt poate avea un impact negativ asupra liberalizării vizelor, care este una dintre cele mai importante realizări în vederea integrării Balcanilor de Vest în UE. Țările implicate în procesul de aderare trebuie să își intensifice eforturile pentru a crește gradul de integrare a cetățenilor lor de etnie romă. Acest demers ar trebui să includă, de asemenea, soluții durabile pentru refugiați și persoanele strămutate în interiorul țării, dintre care mulți sunt romi³⁰.

4. PERSPECTIVE

În evaluarea Comisiei privind strategiile naționale de integrare a romilor se arată că statele membre depun eforturi pentru a adopta o abordare cuprinzătoare în vederea integrării romilor. Cu toate acestea, mai sunt multe acțiuni de întreprins la nivel național. Incluziunea socioeconomică a romilor rămâne, în primul rând, responsabilitatea statelor membre și vor fi necesare eforturi mai susținute din partea acestora pentru a se conforma obligațiilor care le revin, prin adoptarea unor măsuri mai concrete și a unor obiective explicite pentru a obține rezultate măsurabile, prin alocarea precisă de fonduri la nivel național și prin instituirea unui sistem național eficient de monitorizare și de evaluare.

Pentru a răspunde provocărilor identificate și pentru a realiza integrarea efectivă a minorităților rome, statele membre, mai ales cele cu o populație romă numeroasă, trebuie, în special, să adopte următoarele măsuri:

- *continuarea dialogului bilateral constant cu Comisia și cu părțile interesate relevante, astfel încât:*
 - să se asigure că strategiile naționale și planurile de acțiune sunt coerente cu legislația și politicile UE și cu specificitatea situației naționale, inclusiv cu politicile generale și reformele din sectorul public, și iau în considerare efectele crizei economice;
 - să asigure utilizarea eficientă atât a fondurilor naționale, cât și a celor europene;
 - să promoveze și să monitorizeze aplicarea concretă a strategiilor.

²⁹ SEC(2011) 695 și SEC(2011) 1570.

³⁰ Procesul de la Sarajevo (Declarația de la Belgrad din 7 noiembrie 2011) prevede un program regional comun în acest sens, care beneficiază de 584 de milioane EUR.

- *implicarea autoritățile regionale și locale*

Statele membre trebuie să se asigure că punerea în aplicare a strategiilor este coerentă cu planurile regionale și locale. Participarea autorităților regionale și locale este indispensabilă pentru producerea schimbărilor și este necesară o implicare deplină a acestora în revizuirea și punerea în aplicare a strategiilor. În plus, Comisia va continua să promoveze schimburile de experiență și constituirea de rețele între autoritățile regionale și locale.

- *colaborarea strânsă cu societatea civilă*

Societatea civilă și, în special, organizațiile romilor nu ar trebui să fie considerate beneficiari pasivi ai schimbării, ci ar trebui invitate să joace un rol activ în generarea schimbării. Acestea trebuie să îndeplinească un rol esențial în implicarea romilor în acest proces și în instaurarea unui climat de încredere între grupurile majoritare și cele minoritare. Statele membre trebuie să adopte măsurile necesare pentru a asigura participarea societății civile la revizuirea, punerea în aplicare și monitorizarea strategiilor lor naționale.

- *alocarea de resurse financiare proporționale*

Statele membre trebuie să aloce resurse suficiente pentru punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor, întrucât acest fapt reflectă ambițiile lor în domeniu. În afară de sursele naționale de finanțare, acțiunile incluse în aceste strategii vor face, de asemenea, parte din negocierile privind fondurile structurale și Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală pentru perioada de programare 2014-2020. Cadrul politicii de coeziune propus de către Comisie cuprinde o alocare minimă în favoarea incluziunii sociale și a combaterii sărăciei, un acces îmbunătățit la fonduri și o mai bună coordonare și integrare a acestora, finanțarea cu prioritate a integrării comunităților marginalizate, precum cea a romilor, și cerințe *ex ante* de condiționalitate, prin subordonarea investițiilor din cadrul fondurilor structurale de existența unei strategii naționale de integrare a romilor în conformitate cu cadrul UE.

- *monitorizarea transformării și acceptarea adaptării politicilor*

Coerența programelor naționale de reformă cu strategiile naționale de integrare a romilor va fi analizată în cadrul semestrului european și, după caz, în recomandările specifice fiecărei țări vor exista trimiteri la integrarea romilor, pentru a furniza orientări statele membre în scopul înregistrării de progrese suplimentare. În anii următori, statele membre sunt invitate ca, proporțional cu populația romă de pe teritoriul lor, să abordeze în mod sistematic problema incluziunii romilor în cadrul programelor lor naționale de reformă.

De asemenea, documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește prezenta comunicare cuprinde rezumatul acțiunilor fundamentale care ajută statele membre să reducă decalajele dintre populația romă și populația majoritară. Evaluarea detaliată va fi comunicată statelor membre în contextul dialogului cu acestea.

Statele membre sunt invitate, de asemenea, să transmită Comisiei rezultatele monitorizării lor cu privire la punerea în aplicare a strategiilor în cauză.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE va continua să efectueze anchete pe teritoriul Uniunii și să lucreze îndeaproape cu statele membre pentru a le susține în elaborarea unor sisteme naționale fiabile de monitorizare.

Comisia va continua să sprijine capacitatea de mobilizare din statele membre. În acest sens, se va institui o rețea a punctelor de contact naționale din toate statele membre ale UE pentru a comunica rezultatele măsurilor care vizează incluziunea romilor, a face schimb de bune practici și a realiza o evaluare *inter pares* privind punerea în aplicare a strategiilor lor. Platforma europeană pentru incluziunea romilor va fi în continuare un forum în cadrul căruia părțile interesate fac schimb de opinii.

Comisia va revizui anual punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor și va prezenta Parlamentului European și Consiliului un raport pe această temă, precum și în cadrul Strategiei Europa 2020.

- *combaterea în mod convingător a discriminării*

Statele membre trebuie să se asigure că legislația privind combaterea discriminării este pusă în aplicare în mod eficient pe teritoriul lor. În 2013, atunci când va prezenta raportul referitor la aplicarea Directivei UE privind egalitatea rasială³¹, Comisia va aborda chestiunile juridice, punând un accent special pe aspectele relevante pentru integrarea romilor.

³¹ Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (JO L 180, 19.7.2000).